

Veiledning om hold av

CHINCHILLA

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenere naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hanndyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles.

Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Chinchillaens biologi og atferd

Chinchillaen hører til gnagerne, en gruppe dyr som gjenkjennes ved at de har et par øvre og nedre fortenner som er konstruert for å gnage. Vilde chinchillaer lever i grupper i tørre områder i Andesfjellene, 3000-5000 meter over havet. Her varierer temperaturen mye og chinchillaen har derfor tett og myk pels som isolerer godt både mot kulde og varme. Denne pelsen er årsaken til at de tidligere ble jaktet på, og de holdes også som pelsdyr i noen land.

Chinchillaen er på størrelse med en dvergkanin, men veier ikke mer enn 500-800 gram. Den har god hørsel, men ikke så godt syn. Til gjengjeld har den lange værhår som den bruker til å føle seg frem med. Den sitter ofte oppreist på bakbena, for eksempel når den spiser. En chinchilla kan hoppe over 1,5 meter i ett sprang. Den lange, buskete halen brukes som balansestang.

Chinchillaer søker ly for rovdyr og ekstreme temperaturer i steinrøyser, store planter eller kaktuser. Når de lever i naturen spiser chinchillaer bark, røtter, nøtter og de grønne plantene de kan finne i det tørre landskapet. Mesteparten av vannet de får i seg kommer fra maten.

Chinchillaer er aktive i skumringen og ved daggry. Dette gjør dem velegnet som kjæledyr for deg som er på jobb eller skole, siden de sover på dagtid.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg chinchilla

En chinchilla kan bli opp til 20 år, så du må være forberedt på å ta deg av et dyr daglig i mange år hvis du skaffer deg chinchilla.

Siden chinchillaer er sosiale dyr bør de holdes sammen med andre av samme art. Det beste er å holde to chinchillaer av samme kjønn, slik at du unngår at de får unger. Både to hunner og to hanner kan gå fint sammen i par, men når du setter sammen to fremmede dyr av samme kjønn kan tilvenningen ta litt tid.

Du bør følge nøye med på dyrene den første tiden og skille dem hvis de krangler for mye. Unge dyr har vanligvis lettest for å akseptere hverandre.

Chinchillaen er ikke så godt egnet som kjæledyr for barn. Den er rask, ikke spesielt kosete og kan være vanskelig å håndtere for mindre barn. Chinchillaen har også en ømfintlig kroppsbygning, slik at uvøren håndtering kan gi beinbrudd og indre skader.

Chinchillaer selges av oppdrettere og i dyrebutikker. Hos oppdrettere kan du få tak i chinchillaer i spesielle farger, og dyrene har ofte en stamtavle. Uansett hvilket dyr du velger å kjøpe, bør du forsikre deg om at dyret ikke viser tegn til sykdom eller skade. (Se sjekkliste for tegn på sykdom eller skade).

Chinchillaen i ferien

Du er ansvarlig for at chinchillaene dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Før du anskaffer deg chinchillaer, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe dyrene i feriene. Du bør informere den som skal passe dyrene om rutinene for fôring, renhold og lufteperioder. Du bør også informere om hvilken veterinær som skal kontaktes ved behov.

Chinchillaene kan være med på ferie, for eksempel på hyttetur, men de fleste chinchillaer vil foretrekke å slippe transport med løfting av bur, trekk fra vinduer og mangel på ro. Dyr som er svake, syke eller har diende unger bør ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Hvis du velger å ta med chinchillaene på ferie, bør du ha dem i et mindre reisebur under bilturer og lignende, slik at de ikke spretter rundt og skader seg. Under reisen og på feriestedet er det viktig at dyrene ikke utsettes for direkte sol, trekk, sterk varme eller kulde.

Vær oppmerksom på det finnes regelverk som må følges før du kan ta dyr inn til Norge eller andre land. Hvis du ønsker å ta med kjæledyret ditt på ferie til utlandet, må du sette deg inn hvilke regler som gjelder i god tid før avreise. Mer informasjon finner du på www.mattilsynet.no

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Oppholdsrom eller bur

Chinchillaer er svært aktive og hopper og klatrer, omtrent som et ekorn. De krever derfor mye plass. Du bør investere i et stort bur som gir dyrene anledning til å hoppe mellom plattformer eller hyller i forskjellig høyde. Høyden på buret bør være minst 1,5 meter. Et godt alternativ kan være å gi chinchillaene et eget, trygt rom i huset. Det går også an å bygge bur selv, for eksempel kan du bygge et skap om til bur med nettingfront eller bygge et stort bur (volière) av ferdige elementer. Du kan finne gode tips på internett eller spørre i dyrebutikken. Gulvet der chinchillaene bor bør være av et materiale som er lett å holde rent. Hvis du lager bur eller innredning selv, så må du ikke bruke skadelig maling, lakk og spiker. Det er også viktig at det ikke er for stor høyde mellom hyllene i buret (maks. 60 cm), slik at dyrene ikke skader seg hvis de faller. Hvis det skal bo chinchillaunger i buret, er det viktig at sprinklene står så tett at ungene ikke kan stikke av eller sette seg fast.

Bunnen av buret dekkes med et tykt lag støvfritt smådyrstrø. Det finnes flere egnede typer strø å få kjøpt. Innredningen av buret bør bestå av flere solide hyller i forskjellig høyde. I tillegg trenger dyrene noe å klatre på, for eksempel en passende gren. Grener av frukttrær er fine, både som inventar og til å slipe de alltid voksende tennene på. Vannflaske og matskål er nødvendig. Hver chinchilla bør også ha et eget sted å trekke seg unna og hvile, for eksempel et sovehus.

Chinchillaburet bør stå på et sted med dagslys, men skjermet for trekk og direkte sol. Buret bør heller ikke plasseres i nærheten av TV, datamaskiner eller musikkanlegg siden dyrene er følsomme for lyd. Chinchillaer trives best i temperaturer mellom 10 - 18 °C, men de kan også trives i vanlig stuetemperatur. Når du plasserer buret, tenk også over at chinchillaene er aktive og kan lage støy om natten.

Rengjøring

Chinchillaen kommer fra tørre områder og er tilpasset å drikke lite, derfor produserer den ikke mye urin. Dette gjør at buret ikke så raskt begynner å lukte. Du må likevel skifte bunnmaterialet og rengjøre buret grundig med jevne mellomrom. Dårlig hygiene reduserer dyrenes trivsel og gir grobunn for smitte og sykdom.

Aktivering og håndtering

Chinchillaer har behov for å gå på oppdagelsesferd utenfor buret med jevne mellomrom, helst hver dag. Et avgrenset sted som inneholder spennende ting å utforske og klatre på, er egnet til dette. Pass på at dette stedet ikke inneholder farer i form av for eksempel elektriske ledninger, giftige planter eller smutthull hvor dyrene kan forsvinne.

Før du slipper chinchillaer løs i større rom, bør du gjøre dem kjent med deg. La chinchillaen få lukte på hendene dine inne i buret. Når den kommer og viser nysgjerrighet, kan du ta den ut og ha den på fanget. Vær forsiktig når du håndterer chinchillaen, både

huden og benbygningen er veldig skjør. Huden kan bli skadet hvis du tar tak i pelsen og ribbeina kan skades hvis du er for hardhendt når du griper og holder dyret.

En god måte å løfte en voksen chinchilla på, er å ta tak i halen helt inntil kroppen med en hånd, mens du løfter under kroppen med den andre. Dyrets vekt skal alltid bæres med den hånden som er under dyret. Du må aldri løfte chinchillaen kun etter halen, det gjør vondt og kan skade dyret. Du kan også holde en chinchilla forsiktig rundt brystet og støtte med den andre hånden under bakbeina. Unge dyr løftes best ved å lage en skål med hendene under og rundt dyret. Du bør lukke hendene helt sammen når ungen løftes slik at den ikke faller eller hopper vekk.

Chinchillaer kan skvette urin når de er redde. For at dyrene skal bli trygge er det viktig at de får positive opplevelser med mennesker fra de er små. Bruk tid på vinne dyrenes tillit. Et tips er å bruke en spesiell genser eller et pledd når du har chinchillaene ute. Da føler de seg litt tryggere og vil kanskje komme til deg for å søke tilflukt under genseren ved behov.

Fôring

Chinchillaen er tilpasset å spise fiberrik og fettfattig mat. Det er viktig at disse dyrene fôres riktig for å unngå fordøyelsesproblemer og sykdommer. Du bør unngå brå endringer i dietten. Det viktigste fôret for en chinchilla er høy av god kvalitet, dette må alltid være tilgjengelig. I tillegg til høy, har chinchillaen daglig behov for litt pelletsfôr beregnet på chinchillaer. Som tilleggsfôr kan du gi tørkede planter og frukt spesielt beregnet på chinchillaer, dette får du i dyrebutikker. Du kan også gi chinchillaene rosin, eple, fersk løvetann, ruccolasalat, johannesbrød og knekkebrød som små godbiter en gang i blant, men vær klar over at disse dyrene ikke skal ha grønnfôr daglig, slik som for eksempel et marsvin skal. For mye grønnfôr og godbiter kan raskt gi chinchillaen mageproblemer.

Sandbad

Hver hårsekk i chinchillaens pels inneholder omtrent 100 hår i et knippe. Hårene har ikke noe beskyttende fettlag slik som andre typer dyrehår. Chinchillaer liker derfor ikke å få vann på seg og de ruller seg øyeblikkelig i sand hvis dette skjer. Pelsen isolerer godt både mot kulde og varme, og tettheten gjør at midd og lignende ikke trives der. Derfor egner chinchillaen seg godt for allergikere, forutsatt at de tåler støvet og sanden fra buret.

Pelsen til chinchillaen skal være jevn og tett. Den skal ikke dele seg eller virke fet. For å holde pelsen i orden må chinchillaen bade i en spesiell sand som er egnet til å få ut fuktighet og fett. Denne sanden fås kjøpt i dyrebutikker. Det er lurt å velge et tungt kar som badekar, da unngår du at det velter. Høye kanter og avsmalnende åpning på badekaret begrenser støving. Chinchillaene bør få anledning til å sandbade hver dag, men du kan fjerne sandbadet etter en halvtimes tid for å unngå at de bruker det som toalett.

Helse og sykdom

En frisk og sunn chinchilla er full av energi og har klare, våkne øyne. Den er nysgjerrig og aktiv i sin våkne periode. Det kan være vanskelig å oppdage om chinchillaen er syk. Bruk derfor litt tid hver dag til å studere dyret og se etter tegn på sykdom eller skade.

Sjekkliste for tegn på sykdom eller skade:

- Det skal ikke renne noen form for væske utav munn, øyne, ører, anus eller kjønnsåpning.
- Tennene skal være orangegule, jevne og ikke for lange.
- Dyret skal ikke sitte apatisk med lukkede øyne når du tar på det.
- Det skal ikke være sår på kroppen eller skader i pelsen.
- Avføringen skal være hard, mykt avrundet og avlang.
- Chinchillaen skal være i godt hold. Hvis ryggraden kjennes tydelig når du stryker chinchillaen over ryggen, er den for mager.

Noen vanlige sykdommer og lidelser hos chinchilla:

Forstoppelse eller diaré er det vanligste problemet. Små, tørre lorter på størrelse med et knappenålshode tyder på forstoppelse, mens slimete og våt avføring er tegn på diaré. I begge tilfeller bør du kontakte veterinær.

Pelssopp, eller fungus, forekommer oftest hvis chinchillaene holdes i et fuktig klima. Pelsen faller flekkvis av og dyret får røde, flassende og såre områder, ofte rundt nese og øyne. Dette behandles enklest med et soppdrepende pulver som tilsettes i badesanden. Dette får du kjøpt i dyrebutikken. Hvis huden er hardt angrepet bør chinchillaen behandles av veterinær.

Våte øyne kan komme av trekk, tannproblemer eller mangler i kostholdet. Du kan forsøke å rense øynene med saltvannsoppløsning, men kontakt veterinær hvis problemet vedvarer.

Hvite tenner er et tegn på at chinchillaen mangler vitaminer eller andre næringsstoffer. Du bør da vurdere om kostholdet bør endres og om det er nødvendig med kosttilskudd. Dette får du kjøpt både i dyrebutikken og på apoteket i samråd med veterinær.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:

http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet

på telefon 22 40 00 00.

